

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

Ἡ πολιορκία τῶν πύργων τῆς Καστανίτσας. Δέκα ἡμερὸνυχτα πόλεμος. Βογγοὺν οἱ λόγγοι καὶ τρέμουν τὰ βουνά. Τὸ τραγοῦδι μὲ τὴ μαῦρη προφητεία. Τὰ σπαθιά κ' ἐπάνω τους! Σάν ἐβρασίλευε τὸ φεγγάρι. Ἡ νύχτα τοῦ φόνου καὶ τῶν σπαραγμῶν κ.λ.π. κ.λ.π.

2 (Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ σερασκιέρης Χατὰν Τσεζάερλης θριάμβευε. Ἐχτισε μιὰ πανήγυρη πυραμίδα ἀπὸ ἀσβέστη καὶ κόλλησε σ' ὅλες τὶς πλευρὲς τῆς κεφάλια Ἀρβανιτῶν, ἀπειλώντας μὲ θάνατο ἐκεῖνον ποὺ θὰ τολμοῦσε νὰ χαλάσῃ αὐτὸ τὸ μακάβριο τρόπαιο.

Ἄλλα 120 κεφάλια διαφόρων Σκιπιταραίων ἀρχηγῶν ἔστειλε στὴν Πόλη καὶ σωριάστηκαν μπροστὰ στὴν Πύλη τῶν Ἀνακτόρων γιὰ νὰ σκορποῦν τὸ φόβο καὶ τὴ φρίκη σὲ Τούρκους καὶ ραγιαδες. Γιὰ τὸ κατόρθωμά του αὐτὸ ὁ Χασάν, ποὺ τὸ χρωστοῦσε στὸ σπαθὶ τοῦ Κωνσταντῆ Κολοκοτρῶνη, πήρε τὸν τίτλο τοῦ Γαζῆ (νικητῆ).

Σάν καθαρῶθηκε ἡ χώρα ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες, ὁ σερασκιέρης κόλεσε τοὺς καπεταναίους τῶν κλεφτῶν γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ πιστοποιητικὰ ὑποταγῆς. Ὁ Κωνσταντῆς Κολοκοτρῶνης δὲν πῆγε οὔτε κ' αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ προσκυνήσῃ. Γεράτος δόξα γιὰ τὰ θυλλικά του κατορθώματα, μὲ τὴν καρδιά ξαλαφρωμένη ποὺ γλύτωσε τὸν τόπο του ἀπὸ τῆς Σκιπιταρικῆς συμφορᾶς, τράβηξε μαζί μὲ τὸν ἀγαπημένο του φίλο κ' ἀδερφοπότη τὸν Παναγιώταρο καὶ κάμπουσα παλληκάρια τὸν γιὰ τοὺς πύργους τῆς Καστανίτσας. Ὁ Χασάν κασοῦφιασε, κούνησε τὸ κεφάλι του κ' ἀρχισε νὰ σχεδιάζῃ τὴν καταστροφή τοῦ γενναίου κλέφτη, ποὺ τὸν ἐξόρτωσε μὲ ἰσοεδόξες καὶ τιμές. Ὅταν οἱ Ἀρβανίτες, ζωσμένοι ἀπὸ τὸ πύρινο χαλάσι τῶν κλεφτῶν τοῦ καπετὰν Κωνσταντῆ, τοὺ φώναζαν πῶς θάχρονταν μιὰ μέρα καὶ ἡ δικὴ του σειρά, δὲν εἶχαν ἀδικο. Τὰ λόγια τοὺς ἐβγαίνουν ἀληθινὰ. Ὁ σύμμαχος τοῦ Τσεζάερλη, ὅσο κ' ἂν τοῦ ἔδωκε τὴ νίκη καὶ τὸν τίτλο τοῦ Γαζῆ, ἦταν ἐπικίνδυνος. Ἐπρεπε νὰ λείψῃ μὲ κάθε τρόπο, μὲ κάθε μέσο.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν ἐξολοθρευμὸ τῶν Σκιπιταραίων στὸ Μωριά, ὁ Χασάν πῆγε καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τέλος στὴν Πόλη, ὅπου ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐξομαλύνῃ κάποιες ὑποθέσεις του καὶ νὰ ξεκαθαρίσῃ τὴ θέσι του στὸ Ντιβάνι, ὅπου τὸν εἶχαν διαβάλει οἱ Μανιάτες. Δὲν ξέχασε τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Κολοκοτρῶνη, καὶ τοῦ Παναγιώταρου. Ἐπειτα ἦταν καὶ κάποιον ἄλλο ζήτημα ποὺ δὲν τὸν ἄφηνε νὰ ἤσυχασῃ: Τὸ πλῆθος τῶν κλεφτῶν τοῦ Μωριά καὶ ἡ μεγάλη τους πολεμικὴ ἀξία, ποὺ τόσο φανερώθηκε κατὰ τὴν καταστροφὴ τῶν Ἀρβανιτῶν. Αὐτοὶ οἱ φοβεροὶ χαινήδες μποροῦσε νὰ πληθύνουν ἀκόμα καὶ νὰ γίνουν πολὺ ἐπικίνδυνοι μὲ τὸν καιρὸ. Ἐφτανε ὅμως νὰ ξεκάνῃ τὸν Κολοκοτρῶνη καὶ τὸν Παναγιώταρο καὶ τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι θὰ σκορποῦσαν. Ἔτσι μετὰ ἓνα χρόνον, ὁ Χασάν ξαναῦρσε στὸ Μωριά μιὰ μεγάλη δύναμι καὶ μὲ τὸν ἀχώριστο σύντροφό του, τὸ σκοτεινὸ Φαναριώτη, τὸ Μαυρογένη, τὸν ἄλλο χρόνον (1780). Ὁ Κολοκοτρῶνης μαζί μὲ τοὺς νεώτερους ἀδερφούς του καὶ μὲ τὸν Παναγιώταρο ζούσαν ἀποτραβηγμένοι στους πύργους τῆς Καστανίτσας. Ἐκεῖ ἀρχηγοὶ καὶ παλληκάρια γυμνάζονταν, περμιόνοντας πάντα τὴν ἅγια ἡμέρα ποὺ θάδωχαν τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὸ Μωριά γιὰ νὰ γλυτώσουν, καθὼς συνήθιζε νὰ λέῃ ὁ καπετὰν-Κωνσταντῆς. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1780 ὁ Γαζῆ Χασάν ἔφτανε μὲ τὸ στόλο του καὶ 14 χιλιάδες στρατὸ στὸ Γύθειο, ἐνῶ ὁ Ἀλήμπεης, ὁ Μώρα-Βαλεσῆς διατάσσονταν νὰ τραβήξῃ ἀπὸ τὴν Ἠγρὰ γιὰ τοὺς πύργους τῆς Καστανίτσας. Ὅταν τὸ πληροφορήθη ὁ Παναγιώταρος, ζήτησε τὴ βοήθεια τῶν Μανιατῶν. Μὰ ἡ σατανικὴ ἐπέμβασι τοῦ διπρόσωπου Μαυρογένη ἐματαίωσε τὴ βοήθεια αὐτῆ. Οἱ Μανιάτες δὲν κινήθηκαν. Τὸ παρακάτω δημοτικὸ τραγοῦδι ζωγραφίζει μὲ χρώματα ζωντανὰ τὸ τρομερὸ προαίσθημα τοῦ καπετὰν-Κωνσταντῆ Κολοκοτρῶνη σάν ἔμαθε τὴ σκληρὴ ἐγκατάλειψι ἀπ' ὅλους:

Πολὺ σκοτιδίας' ὁ οὐρανός, πάλε νὰ βρέξῃ [θέλει.
Σκοτιδίας' ἡ Μαυρομηλιά καὶ τῆς Μηλιάς ὁ [κάμπος
Ἐσοῦσαν τὰ ρέματα, ἐσοῦσαν τὰ λαγγάδια.
Κ' ἐκόπηκε τὸ πέρασμα, κ' ἐκόπη τὸ γιοφύρι.
Ποῦ κεῖ περνάει ἡ κλεφτουριά, οἱ Κολοκο- [τρωνάιοι.
Μὲ τὰ μπαϊράκια τὰ χρυσά, τὶς ἀσημοπι- [στόλες...
Κινᾶν καὶ πᾶν στὴν ἐκκλησιά γιὰ νὰ λει- [τουρηθῶνε.
Φοροῦν τὰ πόσια τὰ χρυσά καὶ τὰ σπαθιά [ζωσμένα.
Σίντας ξελειτουρηῶσαν καὶ βγήκαν στὴν [κουβέντα.
Πετᾶχτηκεν ὁ Κωνσταντῆς καὶ λείει τοῦ Πα- [γαγιώτη.
—Τοῦτ' ἡ χαρὰ ποῦχουμ' ἐμεῖς θενά μᾶς [φρέρη λύπη.
Ἀπόψ' εἶδα στὸν ὕπνο μου, στὸ ὕπνο ποῦ [κοιμώουιν.
Κ' ἐκάηκε τὸ πόσι καὶ ἡ φούντα τοῦ σπα- [θιοῦ μου.
Τὸ πὸς' εἶνε ἡ γυναῖκα μου καὶ ἡ φούντα τὰ [παιδιά μου.
Τοῦτ' ἡ χαρὰ ποῦχουμ' ἐμεῖς σὲ λύπη θὰ μᾶς [φρέρη...

Ἡ πολιορκία ὁργανώθηκε συστηματικὰ. Ἐστήθησαν κανόνια καὶ βομβοβόλα καὶ ὁ πεζικὸς στρατὸς τῶν Τούρκων σταμάτησε μίαν ὥρα ἔξω ἀπὸ τοὺς πύργους τῆς Καστανίτσας. Ὁ Ἀλήμπεης ζήτησε ἀπὸ τὸν Κολοκοτρῶνη καὶ τὸν Παναγιώταρο νὰ τοῦ δώσουν ἓνα παιδί τους γιὰ ἀμάνати κ' ἔτσι νὰ λύσῃ τὴν πολιορκία. Μὰ οἱ βουνήσιοι γίγαντες ἀπάντησαν:

—Δὲν προσκυνάμε. Ἐμεῖς θέλομε πόλεμο κ' ὅποιος βγῆ νικημένος, ἄς προσκυνήσῃ.
Νὰ τι λείει σχετικὰ τὸ ἀθάνατο δημοτικὸ τραγοῦδι:

Τι ἔχουν τῆς Μάνης τὰ βουνά, δροῦεινε [βουρκομένα;
Κᾶν ὁ βοριάς τὰ βάρεσε, κᾶν ἡ νοτιά τὰ πήρε.
Μάειδ' ὁ βοριάς τὰ βάρεσε, μάειδ' ἡ νοτιά [τὰ πήρε.
Παλεύει ὁ καπετὰν πασοῦς μὲ τὸν Κολοκο- [τρῶνη.
Στεργιὰ πολεύει ὁ Ἀλήμπεης κ' ἡ ἀμάντα [τοῦ πελάου.
Στὴν Ἄρια πορριεῖ τ' ὄρδι διαβάζει τὸ φερ- [μάνι:
—Ποῦς εἶν' ὁ Παναγιώταρος, ποῦ λὲν [Κολοκοτρῶνη;
Νάρθουν νὰ προσκυνήσουνε, ραγιαδες νὰ [γενοῦνε.
—Δὲν προσκυνοῦμ' Ἀλήμπεη, ὁ νοῦς σου μὴν [τὸ βάνη.
Τᾶρματα δὲν τὰ δίνουμ, ραγιαδες νὰ γε- [νοῦμε,
Παρά θὰ γίνῃ πόλεμος μὲ τόπια, μὲ ντου- [φέκια.
Κι' ὁ Ἀλήμπεης σάν τᾶκουσε πολὺ τοῦ κα- [κοράνη.
Δώδεκα ἡμέρες πολεμαίει μὲ τόπια, μὲ ντου- [φέκια.
Τὴν Κυριακὴ τὸ δειλινὸ μεγάλα τόπια βάλαν.
Καρσί στὸ πύργο τᾶβαλαν, τὸν πύργο νὰ χα- [λάσουν.
Βλέπουν τὸν πύργο κ' ἔτρεμε κ' ἤθελε γιὰ νὰ [πέσῃ...

Σάν ἀρνήθηκαν οἱ δύο σύντροφοι νὰ παραδοθοῦν, ὁ Ἀλήμπεης πλησίασε τὰ κανόνια καὶ τὰ βομβοβόλα του κατὰ τοὺς πύργους. Μέρα καὶ νύχτα ἐπὶ δέκα ἡμέρες τὰ κανόνια αὐτὰ καὶ τὰ βομβοβόλα καὶ μαζί 20 χιλιάδες λιανοντούφεκα, ξεροῦσαν τὸν ὀλεθρὸ ἀπάνου στους πύργους. Πύρινο χαλάζι τὰ λιανοντούφεκα, κερανοὶ τὰ τόπια καὶ μπόρα καὶ Κυρίου ὄρηγ' ἡ ὄρηγ' τῶν πολιορκητῶν. Ὡς τόσο οἱ πύργοι βαστοῦσαν γερά. Μέσα ἀπὸ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ

ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ ΜΑΣ

Χριστουγεννιάτικος μεξές

Παραμονὴ Χριστουγέννων. Ὁ Ἔρμος τρεῖς μέρες τώρα ἔχει πλημμυρίσει καὶ τὸ φυλάκιο τοῦ Τιλτικιοῦ, ἀποκλεισμένο ἀπὸ παντοῦ ἀπὸ νερὰ καὶ λῶσπες ἀδιάβατες, δὲν ἔχει πάει ἀκόμη τρόφιμα. Εἶνε περασμένα μεσάνυχτα.

—Χριστοῦγεννα καὶ χωρὶς μεξέ γίνεται; μουρηοῦρίζουν οἱ φαντᾶροι, κατσοφιάζον-
τας.

—*A la guerre comme à la guerre* λέει κάποιος Ρουμελιώτης, ὑποτάσσοντας στὴν ἀθάνατη προφητεία τῶν βουνῶν τῆς πατρίδας του τὴ γλώσσα τῶν Κορνηλιῶν, τῶν Ρουσσῶ, τῶν Ἀνατὸλ Φράνς κτλ. καὶ τραβᾶ μὲ ὕφος φιλοσοφικῆς ἐγκατεργήσεως πρὸς τὴ θέσι τοῦ σκοποῦ.

Πλήθος χρυσταλλιασμένες χαρφίτσες τὸ χιόνερο κεντρίζει βασανιστικὰ τὰ μάγουλα τ' αὐτὰ καὶ τὰ χέρια καὶ ὅλα γύρω ἔχουν συγχιστῆ καὶ λυῶσει μέσα σ' ἓνα πιχτό, ἀδιαπέραστο σκοτάδι. Σαφνικὰ μπρὸς ἀπὸ τὸ συρματόπλεγμα ἀκούεται ἓνας ἀσυνείθιστος θόρυβος, ἓνα ποδοβολητό. Οἱ σκοποὶ ἀνιᾶζονται, σηκώνουν τὰ ὄπλα καὶ πυροβολοῦν. Ὑστερα ἡσυχία, καθὼς καὶ πρίν. Σάν ξημέρωσε ἓνα καλοθρεμμένο μοσχάρι κοίτονταν μπρὸς ἀπὸ τὰ συρματοπλέγματα. Τὰ πρόσωπα ὅλα γελοκοποῦσαν τώρα. Μεξές καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Ἦταν τὸ δῶρο ποὺ φρόντισε νὰ τοὺς στείλῃ ὁ μικρὸς Χριστοῦλης γιὰ νὰ τὸν γιορτάσουν ὅπως ταίριαζε.

—Αἴ! τι νὰ γίνῃ, βρε παιδιά, *à la guerre comme à la guerre* εἶπε πάλι ὁ Ρουμελιώτης, πέρνοντας ὕφος κομικῆς συγκαταβάσεως καὶ ἀποσοκωτώντας τὴν ἐρημὴ Γαλλικὴ.

Τὶς πολεμιστρες τὰ παλληκάρια ἔστειλαν στὴ στιγμὴ τὸ θάνατο σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ τόλμαε νὰ ζυγώσῃ. Σὲ πολλὰ σημεῖα οἱ τοῖχοι τῶν πύργων ἀπὸ τὸ ἀκατάπαυτο κανονιδὶ ἄνοιξαν, μὰ οἱ ὑπερασπιστὲς τοὺς βαστοῦσαν. Ὁ τόπος γύρω ἔτρεμε ὅλος καὶ τ' ἀγρίμια τῶν δρυμῶν πήραν περίτρομο κ' οὐρλιάζοντας τὶς κορφές. Λίγο κορυγιο ἀκόμα συλλογιζοταν ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς καὶ ἀπὸ κάπου θὰ φτάσῃ βοήθεια. Μὰ βοήθεια δὲ φαίνονταν ἀπὸ πουθενά. Τᾶξε κανονισε μὲ τέτοια διπλωματία ὁ σκοτεινὸς Φαναριώτης ὁ Μαυρογένης, ὅστε καὶ οἱ ἡρωϊκοὶ Μανιάτες κ' αὐτοὶ ἀκόμα νὰ ἀφήσουν τοὺς δύο γίγαντες μονάχους νὰ τοὺς δέχνη δέκα μέρες τώρα τὸ πύρινο χαλάσι τῶν Τούρκων.

Ἀπελισμένοι τότε ὁ Κωνσταντῆς κ' ὁ σύντροφός του πήραν τὴ μεγάλη ἀπόφασι: Τὴ νύχτα (19 Ἰουλίου 1780), σάν θὰ βασίλευε τὸ φεγγάρι, τὰ παλληκάρια, ἔχοντας στὴ μέση τὰ παιδιὰ καὶ τὶς γυναῖκες, θὰ πηδοῦσαν μὲ τὰ γιαταγάνια στὸ χέρι, ἔξω ἀπὸ τοὺς πύργους, θὰ χίνονταν ἀπάνου στους Τούρκους, θάσπαζαν τὴ ζώνη καὶ θάφηναν πρὸς τὰ βουνά. Ἔτσι κ' ἔγινε. Λιοντάρια ποὺ τινάχτηκαν φοβερά μέσα ἀπὸ τὸ δρυμὸ τους, τὰ παλληκάρια μὲ τὰ γυναικόπαιδα στὴ μέση χύθηκαν μὲ τὰ γιαταγάνια στὸ χέρι. Οἱ Τούρκοι τὴν ὥρα ἐκείνη κοιμοῦνταν βαρεὰ καὶ πρίν καλοξυπνήσουν, τὰ γιαταγάνια θέριζαν, θέριζαν κεφάλια κ' ἄνοιγαν δρόμο. Στάθηκε ἓνα πάλημα φοβερὸ, ἓνας πεσοκομὸς ἀγριος...

Οἱ περὶ πολλοὶ γλύτωσαν, μὰ ἔμειναν κ' ἀρκετοὶ στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Καὶ πρῶτος πρῶτος ὁ Παναγιώταρος, ποὺ ἀπόμεινε περὶ πίσω γιὰ νὰσφαλίσῃ τὸ πέρασμα τῶν πρώτων. Ἐμεινε στὰ χέρια τῶν αἰμοβόρων Μπαρδουλιωτῶν. Σὰ γελάει τὸν ξάπλωσαν τὸ γίγαντα νεκρὸ κ' ὑστερα μὲ μαχαίρι καὶ μπαλινάδες χώρισαν σὲ κομμάτια τὸ κορμὶ του σὰ νᾶτανε σφαχτό. Ἀκόμη ἀπόμειναν στὰ χέρια τῶν «μαγαρισμένων» μερικὲς γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ποὺ δὲ μπόρεσαν ν' ἀκολουθήσουν. Ὁ πατέρας τοῦ Παναγιώταρου, ὁ γερω-Βενεεσανάκης, γιὰ τὸν μπόρωνα κ' αὐτὸς νᾶκολουθήσῃ, γιατί τὸν εἶχαν σκεπασμένο τὰ γερατειά, ἔμειν στὸν πύργο καὶ κράταε μονάχος τὸν πόλεμο.

(Ἀκολουθεῖ)